

Eduskunnan sivistysvaliokunnalle

Lausunto valtioneuvoston selvityksestä: Euroopan komission ehdotus neuvoston suositukseksi Eurooppa liikkeellä – oppimiseen liittyvän liikkuvuuden mahdollisuudet kaikille (E 61/2023 vp)

Suomen ylioppilaskuntien liitto SYL kiittää sivistysvaliokuntaa lausuntopyynnöstä koskien valtioneuvoston selvitystä: Euroopan komission ehdotus neuvoston suositukseksi Eurooppa liikkeellä – oppimiseen liittyvän liikkuvuuden mahdollisuudet kaikille (E 61/2023 vp).
Kunnioittavasti SYL lausuu seuraavaa.

Yleisiä huomioita

SYL pitää komission ehdotusta erittäin tervetulleena, erityisesti ottaen huomioon sen, että suomalaisissa korkeakouluissa opiskelevien liikkuvuusjaksojen määrä on vähentynyt dramaattisesti viime vuosien aikana. Eurooppalaisessa vertailussa Suomi on toiseksi huonoimmalla sijalla opiskelijaliikkuvuusjaksokehityksessä ilman koronan vaikutusten huomioon ottoa (OPH).

Pitkäkestoisten liikkuvuusjaksojen määrä alkoi vähentyä vuodesta 2016, jolloin hallitus päätti muun muassa leikkauksista opintotukeen sekä korkeakouluopintojen maksimitukiaikaan. Liikkuvuusjaksot alkoivat merkittävästi vähentyä seuraavana vuonna, kun nämä päätökset tulivat voimaan.

Korkeakouluopiskelijoiden näkökulmasta syyt laskevalle trendille ovat erityisesti seuraavat:

1. Opiskelijalle koituvat ylimääräiset taloudelliset kustannukset (Eurostudent 2022)
2. Opiskelijoiden paine valmistua tiukassa määräajassa
3. Vaikeus saada liikkuvuusjakso osaksi tutkintoa (Eurostudent 2022: vähäinen hyöty opinnoille)
4. Erossa olo perheestä (Eurostudent 2022)

Kuva 1: Korkeakoulujen opiskelijaliikkuvuusjaksot Suomesta 2015-2022 (OPH)



Kansalliset toimintasuunnitelmat ja liikkuvuuden eri muodot

Komission ehdotuksessa jäsenmaita suositellaan saavuttamaan vuoteen 2030 mennessä tavoitteet, jossa korkeakoulusta valmistuvista 25% on suorittanut liikkuvuusjakson ulkomailla. Komissio myös ehdottaa, että jäsenmaat kehittäisivät toimintasuunnitelmat tavoitteiden saavuttamiseksi 2025-2030. **Pidämme näitä kunnianhimoisia prosentuaalisia tavoitteita ja kansallisia toimintasuunnitelmia näiden saavuttamiseksi erittäin myönteisenä asiana.** Toivomme, että Suomi tukee näitä tavoitteita vahvasti ja sitoutuu myös omalta osaltaan laatimaan kansallisen toimintasuunnitelman liikkuvuusjaksojen kasvattamiseksi. Pidämme myös erittäin tärkeänä nuorten ja opiskelijoiden osallistamisen näiden toimintasuunnitelmien valmisteluun.

Komission määritelmän mukaan *”korkeakoulujen osalta maasta ulos suuntautuva liikkuvuus tarkoittaa esitetystä suosituksesta vähintään kahden kuukauden jaksoa sekä harjoittelussa että opiskelussa, ja lyhyempi liikkuvuus vähintään kolmen opintopisteen suorittamista. Liikkuvuusjaksot voivat koostua erilaisista liikkuvuustavoista, monimuotoisesta liikkuvuudesta, fyysisestä liikkuvuudesta tai koostuen osin fyysisestä ja osin virtuaalisesta liikkuvuudesta.”* Suomi taas painottaa kannassaan monimuotoisen liikkuvuuden merkitystä ja korostaa myös muiden kuin fyysisen liikkuvuuden merkitystä.

SYL suhtautuu myönteisesti liikkuvuuden erilaisten muotojen edistämistä kohtaan, erityisesti ottaen huomioon aliedustettujen ryhmien tarpeet. **Toivomme kuitenkin että Suomi alleviivaisi kannassaan vahvemmin fyysisten liikkuvuusjaksojen merkitystä, ja sitä että esimerkiksi digitaalisten ratkaisujen rooli olisi ensisijaisesti niitä täydentävä.** Virtuaalinen liikkuvuus toimii hyvin täydentävänä vaihtoehtona esimerkiksi perheellisille opiskelijoille tai aliedustetuille ryhmille, mutta sen ei tule korvata fyysistä vaihto-opiskelua, joka tarjoaa mahdollisuuden syventyä uuteen kieli- ja kulttuuriympäristöön sekä korkeakouluyhteisöön.

Aliedustetut ryhmät sekä toimeentulon ja hyväksiluvun haasteet

Komission ehdotuksessa kehoitetaan *”tekemään liikkuvuudesta osallistava ja saavutettava tekemällä liikkuvuus mahdollisimman saavutettavaksi henkilöille, joilla on vähemmän mahdollisuuksia osallistua liikkuvuusjaksoille sekä vammaisille, tarjoamaan tietoa liikkuvuusmahdollisuuksista ja edistämällä tukien täysimääräistä tai osittaista ennakkomaksua ja mahdollistamalla tukien ja lainojen siirrettävyyden.”*

Suomen kannassa kiinnitetään huomiota siihen, että jäsenmaille tulisi jättää riittävästi liikkumatilaa sekä aliedustettujen ryhmien että tarvittavien toimenpiteiden määrittelyyn. **SYLin näkökulmasta on ongelmallista, että Suomi vaikuttaa pyrkivän vähentämään komission esityksen velvoittavuutta, erityisesti kun ottaa huomioon omien liikkuvuuslukujemme heikon tilanteen.** Toivomme, että Suomi korostaisi kannassaan nykyistä vahvemmin sitä, että liikkuvuusjaksojen kasvattamiseksi neuvoston **suosituksessa tulisi näkyä enemmän opiskelijoiden haasteet liittyen toimeentuloon ja vaihto-opintojen sisällyttämiseen osaksi tutkintoa.** Toivomme, että Suomi pyrkisi edistämään niin Erasmus+ -apurahan määrän korottamista erityisesti aliedustetuille ryhmille, sekä Erasmus+ -budjetin merkittävää kasvattamista ylipäänsä seuraavalle rahoituskaudelle.

Toivomme myös, että Suomi edistää aktiivisesti niin EU:ssa kuin kansallisella ulkomailla suoritettujen opintojen hyväksilukua ja sitä, että jokaiseen korkeakoulututkintoon mahdollistettaisiin kansainvälistymisjakso sisältäen opiskelijavaihto- tai harjoittelujakson ulkomailla.

Toivomme, että Suomi suhtautuu myönteisesti suosituksessa mainittujen koordinaatiopisteiden perustamiseen ja esimerkiksi Erasmus+ -lähettilästoiminnan lanseeramiseen, jonka avulla tietoisuus erilaisista liikkuvuusmahdollisuuksista kasvaisi. Tällä hetkellä yhtenä opiskelijoiden kansainvälisen liikkuvuuden haasteena on ollut tiedon puute eri vaihto-opiskelun mahdollisuuksista, ja ymmärtääksemme Ruotsissa tällaisesta lähettilästoiminnasta on ollut myönteisiä kokemuksia.

SYLin näkemykset liikkuvuusjaksojen kasvattamisen keinoista löytyvät yksityiskohtaisemmin SYLin ja SAMOKin yhteisestä liikkuvuusohjelmasta, tämän linkin takaa:

https://syl.fi/app/uploads/2023/10/VALMIS_FIN_-Lisaa-kansainvalisyytta-ohjelma_-SAMOKin-ja-SYLin-keino-liikkuvuusjaksojen-maaran-lisaamiseksi.pdf

Lisätietoja:

Yuri Birjulin
Kansainvälisten asioiden ja EU-edunvalvonnan asiantuntija
yuri.birjulin@syl.fi
040 0174913